

Музей кнігі



Псалтыр. XIX ст.



Дырэктар музея Таццяна Сапега з кнігай Уршулі Радзівіл.

Евангелле. XIX ст.



Псалтыр. XVIII ст.

Пераплёты XVIII ст.

Традыцыя стварэння музеяў кнігі бярэ свой гістарычны пачатак у другой палове XIX стагоддзя. У гэты час з'яўляюцца Музей Плантаэна-Марэтуса ў Антверпене і Нямецкі музей кнігі і пісьменнасці ў Лейпцыгу. Цяпер у розных краінах свету існуюць сотні разнастайных музеяў такога тыпу. У Беларусі іх чатыры: Музей беларускага кнігадрукавання ў Полацку, Музей рэдкай кнігі ў Гомельскай абласной універсальнай бібліятэцы, пакой-музей кнігі і бібліятэкі пры Магілёўскай абласной бібліятэцы, а таксама Музей кнігі ў Мінску, створаны ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Пры нацыянальных бібліятэках музеі кнігі існуюць у Расіі, Балгарыі, Іспаніі, Італіі, Бразіліі, Вялікабрытаніі, Канадзе, Мексіцы і іншых краінах.

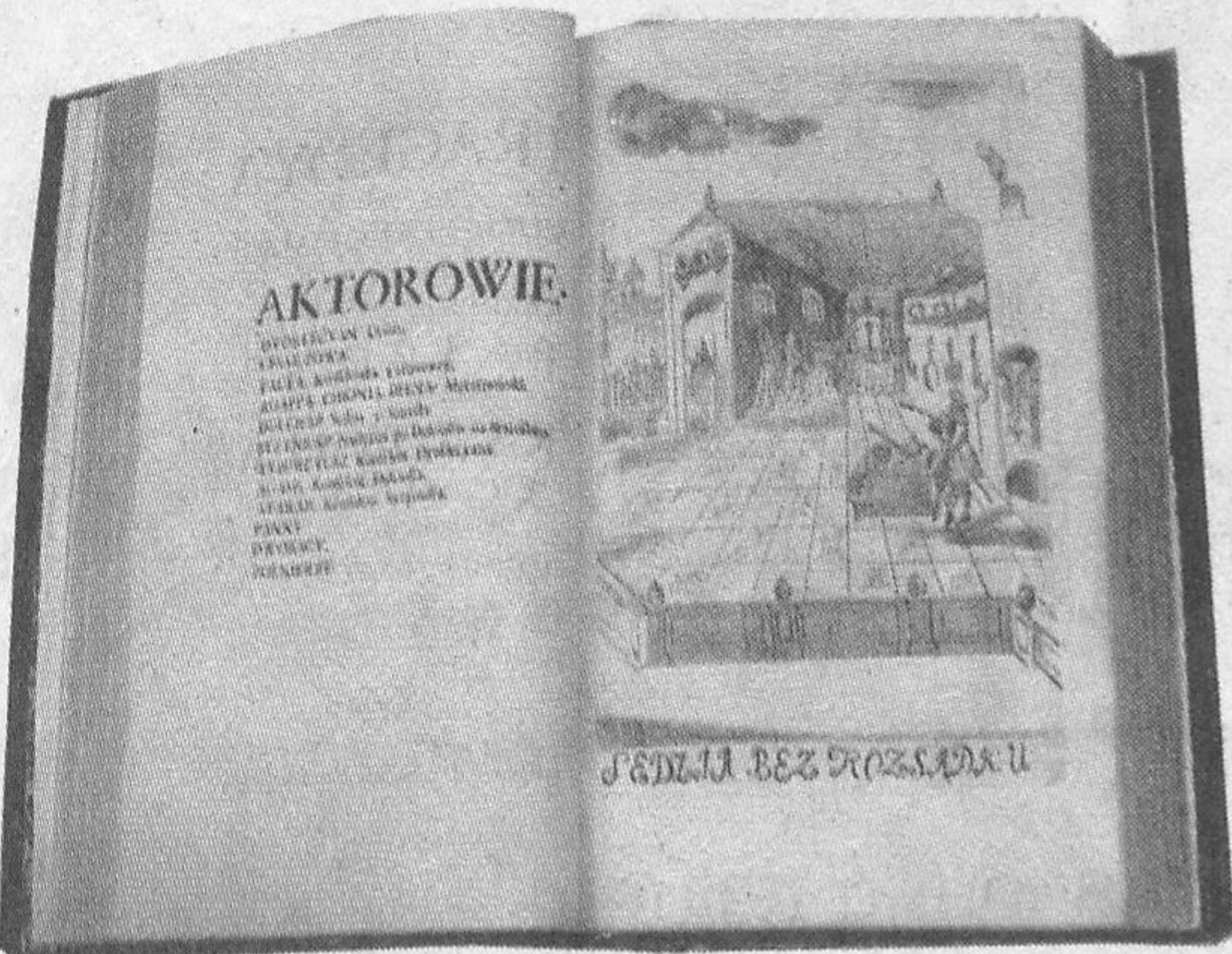
Асноўны экспанат музея – кніга. Сёння яна з'яўляецца для нас звычайным побытавым прадметам. Кнігамі запоўнены кніжныя шафы ў нас дома, у бібліятэках і кнігарнях. Мы чытаем у школе, дома, у бібліятэцы і метро. Кніга паступова згубіла арэол сваёй прыналежнасці да высокай культуры, стала прадметам паўсядзённага ўжывання. Музей кнігі разбурае гэты стэрэатып і паказвае кнігу як унікальны культурны феномен. Яна разглядаецца як аб'ект культуры, як прадукт духоўнай дзейнасці чалавека, што нясе ў сабе інфармацыю пра кніжную культуру шырэй – адлюстроўвае ў кожным канкрэтным выданні культуру грамадства пэўнага гістарычнага перыяду. Экспазіцыя знаёміць наведвальнікаў з развіццём беларускага кнігадрукавання ў кантэксце сусветнай гісторыі кнігі,

асаблівасцямі беларускай, еўрапейскай і ўсходняй кніжнай культуры і дэманструе кнігу як твор мастацтва.

У экспазіцыі дэманструюцца кнігі розных форм і з разнастайных матэрыялаў, у тым ліку рукапісы XVIII–XIX стагоддзяў на пергаменце ў форме скруткаў, індыйскія рукапісы XIX стагоддзя на пальмавых лістах і іншыя. Прадстаўлены рукапісныя помнікі XVI–XX стагоддзяў беларускага паходжання, еўрапейскія і ўсходнія. Выключную цікавасць уяўляюць арабграфічныя рукапісы на беларускай мове беларускіх татар – кітабы XVII–XIX стагоддзяў. Экспануюцца беларускія старадрукі, выдадзеныя ў друкарнях Вільні, Брэста, Куцейна, Магілёва, Нясвіжа, Полацка, Супрасля, Гродна і іншых гарадоў. Гэта выданні Францыска Скарыны, Пятра Мсціслаўца, Спірыдона Собаля. Прадстаўлены таксама выданні еўрапейскіх друкарняў XV–XVIII стагоддзяў Страсбурга, Базеля, Венецыі. Гэта прыжыццёвыя выданні Марціна Лютэра, выданні знакамітага італьянскага друкара Альда Мануцыя, французскіх друкароў Эцьенаў, галандскіх друкароў Плантаэнаў і іншых знакамітых асветнікаў. У музеі можна пабачыць выданні з калекцыі мініяцюрнай кнігі і кнігі з аўтографамі знакамітых пісьменнікаў, мастакоў, дзеячаў культуры.

Нацыянальная бібліятэка Беларусі з'яўляецца адзінай у краіне захавальніцай найкаштоўнейшага скарбу беларускай культуры – выданняў Францыска Скарыны. У бібліятэцы захоўваецца 10 кніг першадрукара, выдадзеных у Празе ў 1517–1519 гадах. Толькі ў нашым музеі можна пабачыць арыгіналы кніг першадрукара ўсходніх славян.

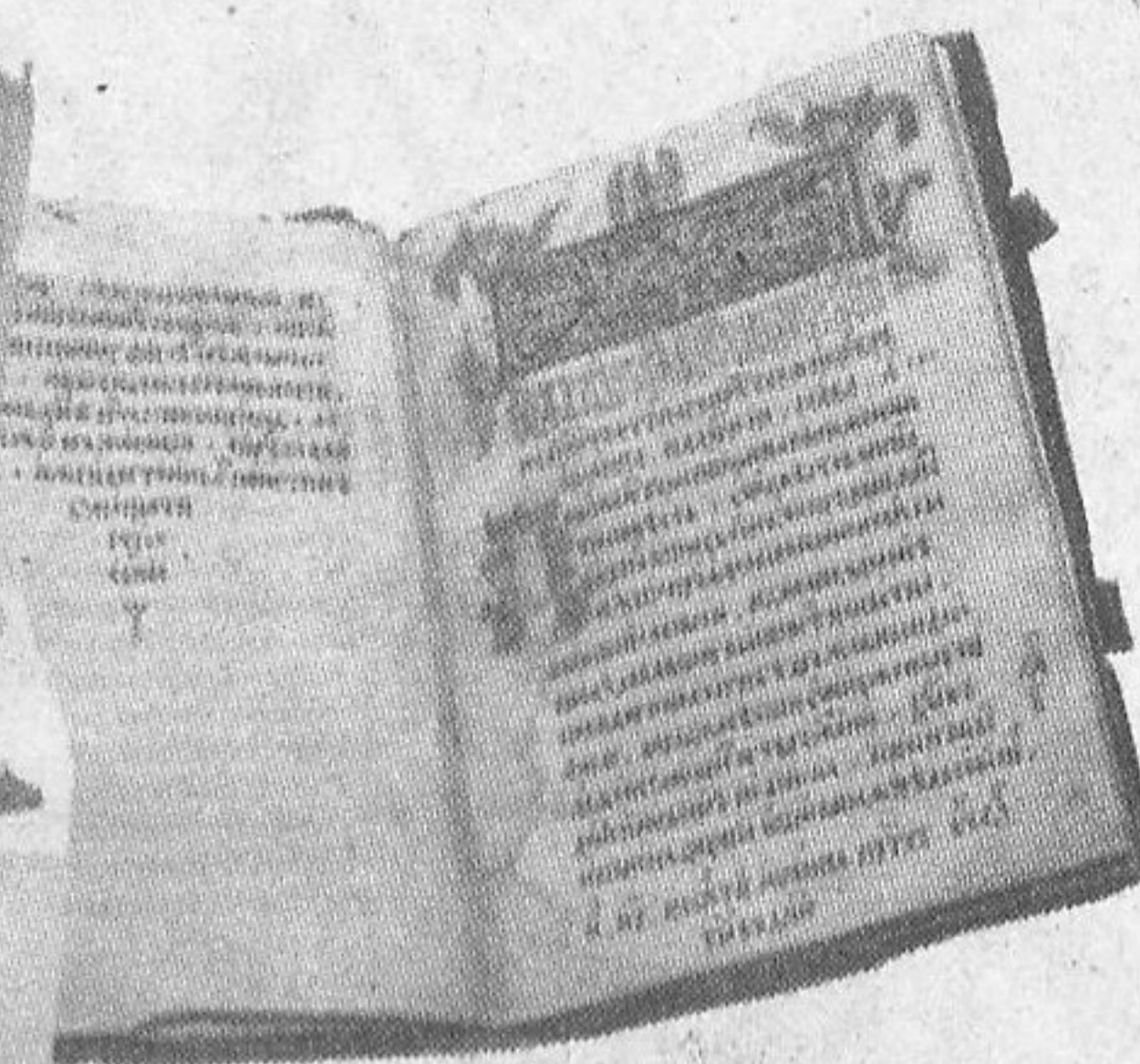
Калекцыя інкунабул (друкаваных кніг XV стагоддзя) Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі з'яўляецца самым



Уршуля Радзівіл. «Камедыя і трагедыя». XVIII ст.



Тора на іўрыце. XIX ст.



Евангелле. XVI ст.



Стараверская рукапісная кніга.



Экскурсія ў Музеі кнігі.

вялікім зборам у нашай краіне. Яна налічвае 43 выданні (45 экзэмпляраў), ахоплівае перыяд ад 1470 да 1497 года і ўяўляе значную культурную і гістарычную каштоўнасць. У музеі можна пабачыць старадрукі XV стагоддзя, якіх няма ў іншых музейных і бібліятэчных калекцыях Беларусі.

Найбольш цікавым з італьянскіх першадрукаў у зборах бібліятэкі з'яўляецца выданне вялікага паэта Італіі Дантэ Аліг'еры – «Боская камедыя», што выйшла ў свет у Фларэнцыі ў 1481 годзе. Прадстаўлены экзэмпляр – першая кніга, надрукаваная Міколам дэ Ларэнца ў родным горадзе. Гэта адно з самых ранніх выданняў з гравюрамі на метале, якія так і не сталі папулярнымі да сярэдзіны XVI стагоддзя. Яны выкананы фларэнтыйскім гравёрам Бачыо Бальдыні паводле малюнкаў знакамітага мастака Сандра Батычэлі. Цікава тое, што Сандра Батычэлі маляваў алоўкам, грыфель якога быў зроблены са сплаву срэбра і свінца. Як сцвярджаюць мастацтвазнаўцы, гравюры Бальдыні цудоўна ўзнавілі гэтую тэхніку.

Толькі ў музеі кнігі Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі наведвальнікі змогуць пабачыць адно з найпрыгажэйшых віленскіх выданняў XVII стагоддзя – «Разарыум» з гравюрамі-медзьярытамі ў стылі барока, выкананымі Аляксандрам Тарасевічам, віленскім гравёрам, з творчасцю якога звязаны значныя дасягненні ў беларускай графіцы.

Адзіны ў Беларусі экзэмпляр знакамітай «Камедыі і трагедыі» Уршулі Радзівіл (Жоўква, 1754) з гравюрамі Міхала Жукоўскага таксама можна пабачыць у нашым музеі.

У экспазіцыі прадстаўлены ўзоры рэнесансных еўрапейскіх апраў. З сарака пяці экзэмпляраў калекцыі

інкунабул аправы 27 кніг з'яўляюцца аўтэнтчнымі. Прычым пяць з іх утрымліваюць фрагменты рукапісаў, а ў дзвюх рэстаўрыраваных захаваліся фрагменты скуры XV стагоддзя. Сярод старадрукаў XVI стагоддзя прадстаўлена кніга выдавецкай фірмы Альда Мануцыя ў пераплёце з залатым цісненнем. Знакаміты венецыянскі друкар увёў залатое цісненне, а таксама замяніў драўляныя вечкі аправы кардоннымі і змяніў памер кнігі. У экспазіцыі дэманструюцца французскія аправы XVIII стагоддзя, на якіх мастакі-шытары стваралі арыгінальныя ўзоры залатога ціснення.

Да ўнікальных экспанатаў таксама адносяцца кнігі з аўтографамі, якія надаюць кнізе непаўторны характар. У музейнай экспазіцыі можна пабачыць аўтографы паэтаў і пісьменнікаў Максіма Багдановіча, Марыны Цвятаевай, Зінаіды Гіпіус, Віктара Гюго, Эміля Заля, Рамэна Ралана, а таксама аўтографы мастакоў Марка Шагала, Пабло Пікасо, Сальвадора Далі і іншых.

**Таццяна САПЕГА.
Фота Леаніда МАРЦЫЁНКІ.**

Для тых, хто зацікавіўся:

Музей кнігі запрашае наведвальнікаў у аўторак, сераду і пятніцу з 10 да 19 гадзін, у чацвер, суботу і нядзелю з 10 да 18 гадзін. Экскурсіі праводзяцца на платнай аснове і па папярэдняму запісу. Заяўкі прымаюцца ад калектыўных груп з 9.00 да 17.00 па тэлефонах: (017) 293 27 22, (017) 293 25 85.